

GO'ZAL VA UYG'UN BOG' YARATISH

Beknazarova Mahbuba Nortoijevna

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti assistenti

E-mail: maxbek1993@gmail.com

Annotatsiya: *Gulzor – bu nafaqat bog‘ bezagi, balki qulaylik va uyg‘unlik muhitini yaratish usulidir. To‘g‘ri rejalangan gulzor o‘simliklarning go‘zalligini ta’kidlash, gullash mavsumiyligini hisobga olish va yagona kompozitsiya yaratishga yordam beradi. Ushbu maqolada biz gulzor dizaynining asosiy tamoyillarini ko‘rib chiqamiz va uni yaratish bo‘yicha foydali maslahatlar beramiz.*

Kalit so‘zlar: *Landshaft, gulzor, dizayner, loyiha, usullar, xiyobonlar, labirintlar*

Kirish

Gulzorlar nafaqat katta hududda, balki kichik bog‘larda ham ajoyib ko‘rinishga ega bo‘lishi kerak anashundagina biz go‘zal va uyg‘un ravishdagi guzorli bog‘ni yarata olamiz. Gulzorlarni yaratishda quyidagi gulzor dizaynining asosiy tamoyillarini ko‘rib chiqamiz;

1. Uslubni tanlash; Gul ekishdan oldin, gulzoringiz qaysi uslubda bo‘lishini aniqlab oling. Quyida mashhur variantlar keltirilgan:

Muntazam (formal) uslub – aniq geometrik shakllarga ega simmetrik gulzorlar. Klassik va saroy bog‘larida qo‘llaniladi.

Peyzaj (tabiiy) uslub – tabiiy o‘simliklarga o‘xshash tartibsiz shakl, ko‘p yillik va yovvoyi gullarning uyg‘unligi.

Aralash uslub (miksborder) – butalar va dekorativ o‘tlarni ham o‘z ichiga olgan, ko‘p qavatli gulzor yaratish imkonini beruvchi uslub.

Monoxrom uslub – bitta rang gammasida joylashtirilgan gulzor, masalan, oq bog‘ yoki lavandali maydon.

2. Gulzor rejasini tuzish

Go‘zal va uyg‘un gulzor yaratish uchun o‘simliklarni to‘g‘ri joylashtirish muhimdir. Quyidagi asosiy sxemalardan foydalanish mumkin:

Dumaloq gulzor – o‘simliklar doira shaklida ekiladi: balandlari markazda, pastroq o‘simliklar chetlarga joylashtiriladi.

Miksborder – yo‘laklar, devorlar yoki panjaralar bo‘ylab cho‘zilgan gulzor, unda o‘simliklar balandligi bosqichma-bosqich o‘zgarib boradi.

Orol shaklidagi gulzor – bog‘ning istalgan qismida joylashgan alohida gulzor bo‘lib, diqqat markaziga aylanishi mumkin.

3. O‘simliklarni tanlash; O‘simlik tanlashda quyidagilarga e‘tibor berib:

Gullash mavsumi – bahordan kuzgacha go‘zal bo‘lishi uchun turli vaqtlarda gullaydigan o‘simliklarni tanlang.

Mosligi – o‘simliklarning yorug‘lik, namlik va tuproq talablari bir-biriga mos kelishiga e‘tibor bering.

Balandligi – ko‘p qavatli kompozitsiya yarating: baland o‘simliklarni orqa fonda, o‘rtacha balandlarini markazda, pastlarini esa oldinga joylashtiring.

Ranglarning uyg‘unligi; Rang dizayndagi muhim elementlardan biridir. Quyidagi rang kombinatsiyalari muvaffaqiyatli hisoblanadi:

Kontrast ranglar – binafsha va sariq, ko‘k va to‘q sariq.

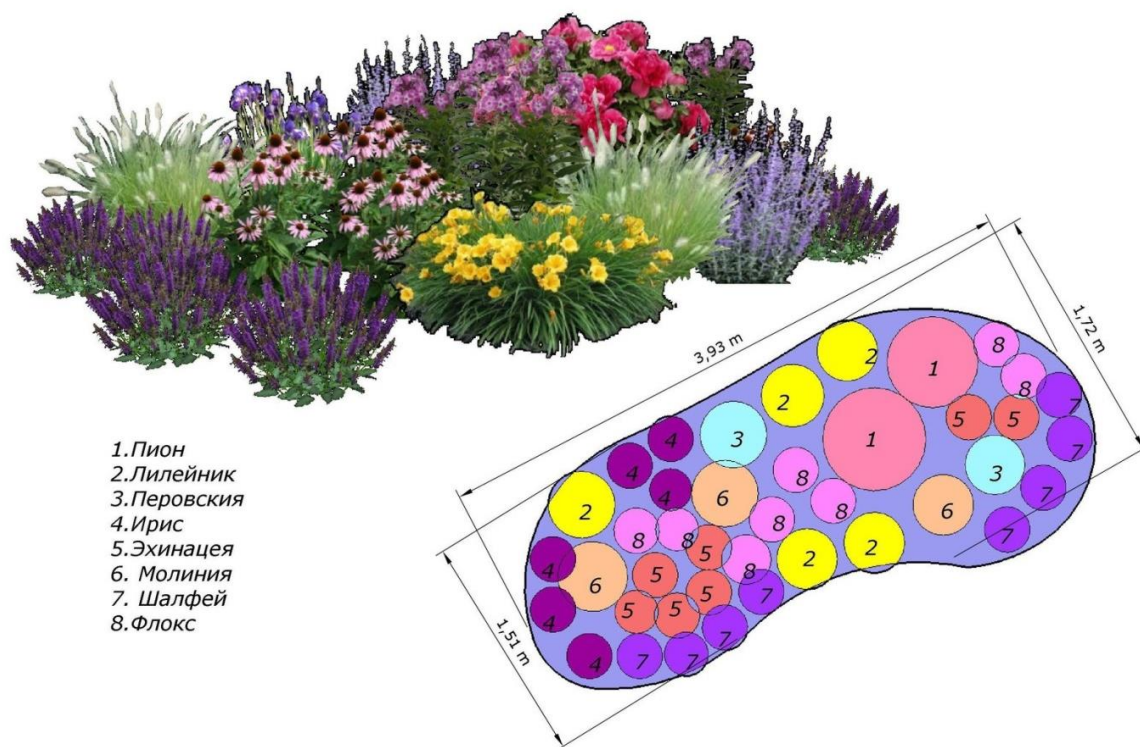
Monoxrom kombinatsiya – bitta rangning turli tuslari, masalan, pushti va to‘q qizil.

Pastel ranglar – ochiq ko‘k, pushti, binafsha kabi yumshoq ohanglar.

Tabiiy uyg‘unlik – yashil rangni oq, ko‘k va jigarrang bilan kombinatsiyalash.

Gulzor yaratish bo‘yicha amaliy maslahatlar

1. Reja chizing – gullarning joylashishini belgilash uchun dastlabki eskiz tuzing.
2. Drenaj tizimidan foydalaning – o‘simliklarning uzoq umr ko‘rishi uchun suvning yaxshi oqishini ta‘minlang.
3. Guruh bo‘lib eking – yakka o‘simliklar ko‘rinmay qolishi mumkin, shuning uchun har bir turdan 3-5 ta eking.
4. Dekorativ elementlar qo‘shing – toshlar, haykallar, chegara chizish uchun materiallar gulzoringizga chiroyli ko‘rinish beradi.
5. Tajriba qilishdan qo‘rqmang – turli xil o‘simliklar va ranglarni birlashtirib, o‘ziga xos kompozitsiyalar yarating.

Yaxshi rejalangan gulzor nafaqat bog'ingizni bezatadi, balki dam olish va tabiatdan bahramand bo'lish uchun qulay joy yaratishga yordam beradi. Ushbu tavsiyalarga amal qilib, siz go'zal va uyg'un gulzor yaratishingiz mumkin! Gulzorlar va landshaft dizaynini loyihalashning istiqbolli yo'nalishlari

Hozirgi vaqtda landshaft dizayni va gulzorlarni loyihalash sohasi jadal rivojlanmoqda. Yashil hududlarni yaratish nafaqat estetik maqsadlarga xizmat qiladi, balki ekologik va ijtimoiy ahamiyatga ham ega. Ushbu maqolada landshaft dizaynida shakllanayotgan zamonaviy tendensiyalar va istiqbolli yo'nalishlar ko'rib chiqiladi.

1. Barqaror va ekologik dizayn; Ekologik barqarorlik bugungi kunda landshaft dizaynining asosiy tamoyillaridan biriga aylanmoqda. Gulzor va bog'larni loyihalashda quyidagi ekologik yondashuvlar qo'llaniladi:

Mahalliy o'simliklardan foydalanish, bu nafaqat tabiiy ekotizimni qo'llab-quvvatlaydi, balki sug'orish va parvarish xarajatlarini ham kamaytiradi.

Kam suv talab qiladigan (xerofit) o'simliklarni tanlash, bu global iqlim o'zgarishlari sharoitida juda muhim.

Tabiiy changlatuvchilar (asalarilar, kapalaklar) uchun qulay muhit yaratish.

2. Biofilik dizayn va shahar landshaftlari; Shahar muhitida yashil maydonlarni ko'paytirish tendensiyasi kuchaymoqda. Biofilik dizayn konsepsiyasi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

Vertikal bog'lar va yashil devorlar – fasadlar, tomlar va hatto ichki makonlarni o'simliklar bilan bezash.

Yashil maydonlarni ofis va jamoat joylariga integratsiya qilish, bu inson salomatligi va psixologik holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Ko'cha va yo'laklarni landshaft dizayni elementlari bilan uyg'unlashtirish.

3. Ilg'or texnologiyalar va aqlli bog'lar; Zamonaviy texnologiyalar bog' va gulzorlarni boshqarishni osonlashtirmoqda:

Aqlli sug'orish tizimlari – tuproq namligini kuzatib boradigan va suv iste'molini optimallashtiradigan avtomatlashtirilgan tizimlar.

Dasturiy ta'minot bilan loyihalash – 3D-modellash va virtual reallik texnologiyalari yordamida gulzor dizaynini oldindan ko'rib chiqish imkoniyati.

Sensor texnologiyalar – tuproq sifati va o'simliklar holatini monitoring qilish uchun turli sensorlardan foydalanish.

4. Yovvoyi tabiatga yaqin landshaftlar (Rewilding); So'nggi yillarda bog' va gulzorlarni tabiiy ekotizimlarga yaqinlashtirish tendensiyasi kuchaymoqda. Bunda quyidagi yondashuvlar qo'llaniladi:

Manzarali o'simliklar o'rniga yovvoyi tabiatda uchraydigan mahalliy o'simliklarni ekish.

Chim o'rniga o't va gulzor maydonlarini kengaytirish, bu bioxilma-xillikni oshiradi.

Insektarilar va qushlar uchun qulay sharoit yaratish, ularning yashash joylarini tiklash.

5. Funksional landshaft dizayni; Landshaft dizayni nafaqat go‘zallik, balki funkcionallikka ham e‘tibor qaratmoqda. Shu nuqtai nazardan, quyidagi yo‘nalishlar rivojlanmoqda:

Yashil jamoat joylari – dam olish zonalari, o‘quv bog‘lari va ekoparklar.

Ko‘p maqsadli bog‘lar – meva-sabzavot yetishtirish mumkin bo‘lgan dekorativ bog‘lar.

Sport va ekologik turizm uchun landshaftlar – yugurish yo‘laklari, yoga maydonchalari va ekologik yo‘llar.

6. Iqlim o‘zgarishlariga moslashgan landshaft dizayni; Iqlim o‘zgarishlari bog‘ va gulzorlarni rejalashtirishda yangi yondashuvlarni talab qilmoqda:

Qurg‘oqchilikka chidamli o‘simliklarni tanlash.

Yog‘ingarchilikni maksimal darajada ushlab turuvchi suvni tejovchi landshaftlar yaratish.

Shamol va issiqlikka chidamli o‘simliklar bilan yashil to‘siqlar hosil qilish.

Xulosa

Gulzorlar va landshaft dizaynini loyihalashda ekologik barqarorlik, ilg‘or texnologiyalar, shahar biofilik dizayni va iqlim o‘zgarishlariga moslashuv kabi tendensiyalar asosiy yo‘nalishlar sifatida ajralib turmoqda. Ushbu yondashuvlar nafaqat bog‘ va landshaftlarning estetik jozibasini oshirish, balki ularning ekologik va funksional ahamiyatini ham kuchaytirishga xizmat qiladi.

Foydalangan adabiyotlar ro‘yxati

1. Аткина Л. И., Г. В. Агафонова Г. В., М. В. Жукова М. В. светочное оформление городов. Уч.пособие.– Екатеринбург: УГЛТУ, 2021. 7-14 б.

2. Валиская Г.С., Пузанкевич Е.Г. Новые тематические экспозиции центрального Ботанического сада НАН Беларуси. Материалы ВИИ Международной научной конференции 24-26 мая 2016, Минск, Беларусь. 280-283 с.

3. Васюков М.М. К вопросу светочного оформления в системе озеленения территории города. Материалы ВИИ Международной научной конферен-сии 24-26 мая 2016, Минск, Беларусь. 283-285 с.

4. Карписонова Р.А. светник как искусственный фитотсеноз. Материалы ВИИ Международной научной конференции 24-26 мая 2016, Минск, Беларусь. 310-312 с.

5. Крижановская Н.Я. Основы ландшафтного дизайна. Ростов-на-Дону. «Феникс». 2005. 40-62 с.

6. Жураев, С., & Беккамов, М. (2022). КЛАССИФИКАЦИЯ ВИСЯЧИХ МЕТАЛЛИЧЕСКИХ КОНСТРУКЦИЙ (ТРОСОВЫХ И МЕМБРАННЫХ) ПОКРЫТИЙ. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(14), 997-1002.

7. Жураев, С., & Сатторов, К. (2023). Расчет Тросовых Висячих Покровтий В Пк Лира. Periodica Journal of Modern Philosophy, Social Sciences and Humanities, 16, 119-123.

8. Жўраев, С. (2023). АЛИШЕР НАВОИЙ ДАВРИ ИМОРАТЛАРИНИНГ АРХИТЕКТУРАСИ. O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI, 2(16), 142-146.

9. Turayev, S., & Sanjar, J. (2023). ZILZILA VAQTIDA BINO VA ZAMIN GRUNTLARINING O'ZARO TA'SIRI. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(2), 410-414.

10. Sanjar, J. (2023). DEVELOPMENT OF CULTURE AND ENTERTAINMENT PARKS. American Journal of Pedagogical and Educational Research, 9, 49-52.

11. Жураев, С., & Тураев, Ш. (2023). ДВУХПОЯСНЫЕ ПРЕДВАРИТЕЛЬНО НАПРЯЖЕННЫЕ СИСТЕМЫ. ИЮДКОР О'QITUVCHI, 3(29), 77-81.